

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะได้นำเสนอตามลำดับดังนี้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาท
2. แนวความคิดเกี่ยวกับงานวิชาการ
3. กลุ่มโรงเรียนและครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน
4. ผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาท

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของคำว่า "บทบาท" (role) นั้นมีผู้เสนอไว้หลายทัศนะ เช่น เดวิด เครชและคณะ (David Krech, Richard S. Crutchfield and Egerton L. Ballachey) ได้ให้คำจำกัดความว่า "บทบาทคือแบบแผนของความต้องการ เป้าหมาย ความเชื่อ ความรู้ เจตคติ ค่านิยม และการกระทำที่สมาชิกของชุมชนคาดหวังว่าควรจะเป็นไปตามลักษณะ ชนิดของตำแหน่งที่มีอยู่"¹

พอล เอฟ เซคคอร์ด และ คาร์ล คับบลิว แบคแมน (Pal F. Secord and Carl W. Backman) ให้ความหมายว่า "บทบาทคือการมีปฏิสัมพันธ์ (interaction) ระหว่างพฤติกรรมที่คาดหวังของบุคคลสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งคือผู้ดำรงตำแหน่ง อีกฝ่ายหนึ่งคือ บุคคลอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับตำแหน่งนั้น"²

¹David Krech, Richard S. Crutchfield and Egerton L. Ballachey, Individual in Society (New York: McGraw-Hill Book Co., 1962), p. 338.

²Paul F. Secord and Carl W. Backman, Social Psychology (New York: McGraw-Hill Book Co., 1964), p. 454.

คีธ เดวิส (Keith Davis) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบไว้ว่า "การที่บุคคลจะดำรงตำแหน่งหนึ่งตำแหน่งใด ต้องมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ กำหนดไว้ควบคู่กับตำแหน่งนั้นเสมอ บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบที่กำหนดไว้จะต้องเป็นที่รู้และเข้าใจกันระหว่างบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง"¹

ทิตยา สุวรรณชฎ ได้ศึกษาเกี่ยวกับฐานะตำแหน่งและบทบาททางสังคมของมนุษย์ และได้สรุปเป็นสาระสำคัญดังนี้

1. มีฐานะตำแหน่งอยู่จริงในทุกสังคม และมีอยู่ก่อนที่คนจะเข้าไปครอง
2. มีบทบาทที่ควรจะเป็น ประจำอยู่ในแต่ละตำแหน่ง
3. วัฒนธรรม ชุมชนธรรมเนียมประเพณีในสังคมนั้น ๆ เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการกำหนดตำแหน่งและบทบาทที่ควรจะเป็น
4. การที่คนเราจะทราบถึงฐานะและตำแหน่งนั้นได้มาจากสังคมกรรม [สังคมประภค] (socialization) ในสังคมนั้น ๆ
5. บทบาทที่ควรจะเป็นนั้น ไมแน่นอนเสมอไปว่าจะเหมือนกับพฤติกรรมจริง ๆ ของคนที่อยู่ในตำแหน่งนั้น เพราะพฤติกรรมจริงนั้นเป็นผลของปฏิกิริยาของคนที่ครองฐานะตำแหน่งที่มีบทบาทที่ควรจะเป็นบุคลิกลักษณะของตนเอง และบุคลิกลักษณะของผู้อื่นที่เขามารวมกันในพฤติกรรมและเครื่องกระตุ้น ที่มีอยู่ในเวลาและสถานที่ที่เกิดการติดต่อทางสังคม²

โสภา ชูพิบูลชัย และอรทัย ชื่นมณูญ์ กล่าวถึงบทบาทว่า
ทุกตำแหน่งหรือชั้น จะถูกสมาชิกในชุมชนคาดหวังไว้ระดับหนึ่ง ว่าพฤติกรรมของคนที่อยู่ในตำแหน่งนั้น ๆ ควรจะทำอย่างไร มีพฤติกรรมอย่างไร คือบทบาท

¹ Keith Davis, Human Relation at Work (New York: McGraw-Hill Book Co., 1962), p. 45.

² ทิตยา สุวรรณชฎ, "สังคมวิทยา" ใน วิทยาศาสตร์สังคม, สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์, 2517), หน้า 169.

ของแต่ละคนที่อยู่ในตำแหน่งหนึ่ง ๆ ควรทำอะไรบ้าง บางทีอาจดูไม่ในแนว
หน้า เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่หรือพันธะของตำแหน่งนั้น ๆ ควบ¹

ภิญโญ สาธร กล่าวว่

สิ่งที่บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งถูกคนอื่นคาดหวังให้เขาทำ เรียกว่า
บทบาทหน้าที่ (Role) บทบาทหน้าที่กำหนดไว้ควบคู่กับตำแหน่งที่บุคคลผู้นั้นครอง
อยู่ บทบาทหน้าที่หมายถึงรวมถึงหน้าที่หรือเงื่อนไขที่กองกระทำ และบรรดาสีหุติ
ต่าง ๆ ที่ใครมาพร้อมกับตำแหน่ง สีหุติและหน้าที่ประจำตำแหน่งแต่ละตำแหน่ง
เกี่ยวข้องกับสีหุติและหน้าที่ของตำแหน่งอื่น ที่เกี่ยวข้องกันภายในระบบสังคมเดียวกัน²

พทยา สายหู่ ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับบทบาทและการกำหนดบทบาททางสังคม
ไว้ดังนี้

บทบาทแต่ละบท ต้องมีการกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่และสีหุติของการกระทำ
ใหญ่ตรงกันไคกับทุกฝ่าย ที่เขามาเกี่ยวข้อง แต่การกำหนดไม่ไคทำควยตัวบท
กฎหมายเสมอไป บทบาทใหม่ ๆ ที่คนทั่วไปยังไม่เข้าใจและคุ้นเคย อาจจะมีการ
ประกาศอธิบายให้ชัดแจ้ง เช่นบทบาทของกรรมการ หน้าที่ต่าง ๆ ของสมาคม
หรือองค์การที่เกิดขึ้น ในสังคมนั้นไม่เคยมีพรรคการเมือง บทบาทของเลขา
ธิการพรรคก็อาจไม่เป็นที่รู้จักและยอมรับของคนทั่วไป ต้องกำหนดไว้ให้ชัดเจน
ในธรรมนูญของพรรค และมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์จนเข้าใจถูกต้องตรงกันไค³

ซาร์บิน (Sarbin) มีความเห็นว่า

พฤติกรรมของผู้ดำรงตำแหน่งหนึ่งตำแหน่งใดก็ตาม มักจะอาศัยความนึกคิดที่
คาดคะเนว่าผู้อื่นเขาหวังที่จะเห็นว่าคุณดำรงตำแหน่งเช่นนั้นควรจะทำปฏิบัติเช่นไร
เป็นแนวทาง ส่วนมากผู้ดำรงตำแหน่งหนึ่งมักจะสังเกตผู้ดำรงตำแหน่งอื่น แล้ว

¹ โสภภา ชูพิบูลชัย และอรทัย ชันนบุญย์, จิตวิทยาสังคม (กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์คุรุสภา, 2515), หน้า 129.

² ภิญโญ สาธร, หลักบริหารการศึกษา (กรุงเทพมหานคร: ศ.ส.การพิมพ์,
2523), หน้า 259.

³ พทยา สายหู่, ความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกของสังคม (กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์เศกเลิกไทย, 2516), หน้า 65.

กำหนดหน้าที่ให้กับตำแหน่งของตนเองตามลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่ง การสังเกตและการคาดคะเนว่า ผู้คนอยากให้อะไรกันอย่างไรนี้ ไม่จำเป็นที่จะ ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของผู้อื่น ในกรณีที่การคาดคะเนไม่ตรงกัน ผู้ดำรง ตำแหน่งมักจะไม่สามารถเข้าใจเวลาจำเป็นงานอย่างใดลงไป ความไม่สามารถเช่นนั้น มีผลกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติงานของผู้ดำรงตำแหน่งนั้น¹

จากแนวความคิดต่าง ๆ สรุปได้ว่า บทบาทเป็นเรื่องของภาระหรือหน้าที่ ที่ผู้ดำรงตำแหน่งใด ตำแหน่งหนึ่งต้องปฏิบัติ การปฏิบัติตามบทบาทของผู้ดำรงตำแหน่ง มีความเกี่ยวข้องกับความคาดหวังในบทบาทนั้น จาก 3 แหล่งด้วยกัน คือ

1. ความคาดหวังของตำแหน่ง เป็นความคาดหวังที่สถาบัน หรือองค์กร มุ่งให้ผู้ดำรงตำแหน่งปฏิบัติ โดยทั่วไปจะกำหนดเป็นหน้าที่ไว้ควบคู่กับตำแหน่ง
2. ความคาดหวังของบุคคลอื่น ๆ ในสังคมเดียวกัน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ บทบาทนั้น
3. ความคาดหวังของผู้ปฏิบัติหน้าที่ คือผู้ดำรงตำแหน่ง หรือผู้ที่แสดง บทบาทเอง

ความคาดหวังของผู้ดำรงตำแหน่งส่วนหนึ่งเกิดจากการศึกษาหรือการคาด คะเนว่าความคาดหวังของตำแหน่งและความคาดหวังของบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจะเป็น เช่นไร ผลจากการศึกษาหรือการคาดคะเนนั้นจะทำให้ผู้ปฏิบัติคาดหวังว่า ตนเองควรจะ แสดงบทบาทเช่นไร ในกรณีที่บทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่งแสดงออกมานั้นไม่ตรงต่อความ ต้องการที่แท้จริงของสถาบันหรือบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้ดำรงตำแหน่งจะเกิดความ ไม่สบายใจ ซึ่งจะมีผลกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติงานของผู้ดำรงตำแหน่งเอง

¹Theodore R. Sarbin, "Role Theory" in Handbook of Social Psychology (Reading: Addison Wesley, 1959), p. 72, อ้างถึงใน วิทยุ สาขา, หลักบริหารการศึกษา, หน้า 295.

2. แนวความคิดเกี่ยวกับงานวิชาการ

บันลือ พฤษะวัน ให้ทัศนะว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของโรงเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับ การเรียนการสอน ตลอดจนกิจกรรมและการวัดผลการศึกษาหรือการเลื่อนชั้นอัตโนมัติ เป็นงานที่จะต้องทำตั้งแต่ต้นปีการศึกษา ตลอดจนสิ้นปีการศึกษา และยังได้ จำแนกงานด้านวิชาการไว้ดังนี้

1. งานอันเกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยตรง ซึ่งเริ่มตั้งแต่

1.1 การรับเด็กนักเรียน

1.2 การจัดครูเข้าประจำชั้น ประจำวิชา (หัวหน้าหมวดวิชา)

1.3 การจัดการวางสอน

1.4 การเตรียมงานก่อนเปิดภาคเรียน

1.5 การจัดบริการในด้านวัสดุหลักสูตร เช่น โครงการสอน ประมวล

การสอน แบบเรียน ระเบียบวิธีวัดผล สมุดประจำตัวนักเรียน บัญชีเรียกชื่อ สมุด ประจำชั้น

1.6 การจัดบริการห้องสมุด ตำรา หนังสืออ้างอิง ทั้งของครูและเด็ก

1.7 การจัดบริการสำหรับวัสดุ อุปกรณ์การสอน ให้ครูสามารถใช้อุปกรณ์

ได้สะดวก

1.8 การจัดทำโครงการวัดผลการศึกษาไว้ตลอดปี

2. การจัดบริการอื่น ที่ส่งเสริมการเรียนการสอน

2.1 การจัดบริการแนะแนว

2.2 การจัดกิจกรรมดูสื่อ

2.3 การจัดกิจกรรมยูวาทาชาด

2.4 การจัดกิจกรรมส่งเสริมระเบียบประเพณี

2.5 การจัดกิจกรรมการกีฬาและอื่น ๆ

3. งานอันเกี่ยวกับบุคลากร ได้แก่ การจัดสายงานคณาจารย์และตาม

ความถนัดของครู เช่น ครูหัวหน้าฝ่าย ครูหัวหน้าหมวดวิชาต่าง ๆ และอื่น ๆ ที่มุ่งจะ

ให้ครูทุกคนได้ทำงานตามที่ตนสนใจ รวมทั้งการจัดครูเข้าประจำชั้น และมอบหมายให้ครูหัวหน้าหมวดวิชาหรือหัวหน้าฝ่ายแต่ละฝ่ายจัดเตรียม อาจใช้เวลาในการปรึกษาหารือในการมอบหมายงานตามสาขาวิชาหรือบางแห่งอาจให้มีครูประธานชั้นก็มี¹

พนัส หันนาคินทร์ ได้แบ่งงานวิชาการออกเป็น 2 เรื่องด้วยกัน คือ

1. เกี่ยวกับตัวครู ได้แก่ การหาครูที่เข้ามาทำการสอน การจัดแบ่งหน้าที่ การจัดการปฐมนิเทศครูใหม่ การสร้างน้ำใจในการทำงานให้คณะครู การส่งเสริมให้ครูมีความสามารถยิ่งขึ้น การพิจารณาความคิดความชอบ การประชุม การปกครองครู โดยทั่วไปและการนิเทศการสอน

2. เกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน ได้แก่ การเลือกเนื้อหาของหลักสูตร การแบ่งและการทำงานประมวลการสอน การจัดตารางสอน การเลือกหาแบบเรียน การจัดห้องสมุด การวัดผล การสอน เป็นต้น²

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอแนะบทบาททางด้านวิชาการของผูบริหารไว้ 5 ประการดังนี้

1. ติดตามผล
2. บริหารหลักสูตร
3. บริการหลักสูตร
4. เสริมกำลังใจ
5. ประชาสัมพันธ์

นอกจากนั้นยังได้เสนอดัชนีงานและวิธีปฏิบัติไว้อีก 11 ประการ คือ

1. เยี่ยมห้องเรียน ติดตามดูว่าครูมีวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

¹ บันลือ พุกกะวัน, การประถมศึกษา (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2522), หน้า 155-156.

² พนัส หันนาคินทร์, หลักการบริหารโรงเรียน (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2513), หน้า 49.

ที่จำเป็นพอควรหรือไม่ และติดต่อประสานงานกับแหล่งต่าง ๆ เพื่อให้ได้วัสดุหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนเหล่านั้น

2. ส่งเสริมให้มีการใช้วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์

3. สนใจติดตามถึงปัญหาการเรียนการสอนที่ครูประสบ และช่วยแก้ปัญหา

4. จัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของโรงเรียน ให้มีสถานที่เหมาะสมต่อการเรียนการสอนที่ดี เช่น จัดห้องสมุดให้อยู่ในสถานที่ครูและนักเรียนควรจะได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้

5. ส่งเสริมให้มีการสอนซ่อมเสริมตามความจำเป็น

6. ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมนักเรียนที่จะช่วยให้การเรียนรู้ตามหลักสูตรสัมฤทธิ์ผลยิ่งขึ้น

7. จัดให้มีการเยี่ยมระหว่างชั้นเรียนในโรงเรียนในกลุ่ม และ/หรือโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อให้ครูได้เห็นตัวอย่างของการเรียนการสอนที่ดี และมีความกระตือรือร้นในการทำงานมากยิ่งขึ้น

8. เสริมกำลังใจของครูด้วยการรับรู้ปัญหาของครู ยกย่อง ชมเชยในความพยายามของครูที่มีต่อการเรียนการสอน อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน

9. ถ้าวางานหลักของครูคือ "สอน" ดังนั้น ครูที่พยายามสอนและสอนดี จึงควรได้รับการพิจารณาความดีความชอบเหนือกว่าครูที่วิ่งเต้นทำงานพิเศษแต่ทิ้งการสอน

10. จัดให้มีการประชุมครูอย่างสม่ำเสมอ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ในการที่จะใช้หลักสูตรให้ได้ผล

11. ชี้แจงเรื่องการเรียนการสอน การประเมินผลตามหลักสูตรใหม่ให้ครู ผู้ปกครองและชุมชนเข้าใจ เพื่อการร่วมมือที่ดี¹

¹กรมวิชาการ, แนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

สมพร สุทธิเนย์ มีความเห็นเกี่ยวกับการบริหารวิชาการ สรุปได้ดังนี้
การบริหารวิชาการ ประกอบด้วย

1. งานด้านหลักสูตรและการสอน ผู้บริหารของรัฐหลักสูตรเป็นอย่างดี
สามารถอธิบายและแนะนำให้ครูเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้าง
กำหนดเกี่ยวกับการเรียนการสอน

วิธีดำเนินการบริหารหลักสูตรและการสอน

1.1 จัดให้ครูทำงานเป็นคณะ โดยแบ่งงานตามลำดับความสามารถ
ทางวิชาการ ให้ครูที่มีความสามารถและประสบการณ์คอยช่วยเหลือครูที่มีความสามารถ
น้อยหรือครูที่เพิ่งเข้าทำงานใหม่

1.2 จัดตั้งชุมนุม หรือสมาคม เพื่อเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยน
ความคิดเห็น

1.3 จัดให้มีบรรยายทางวิชาการ โดยการส่งเสริมให้คณะครูได้
แสดงออกทางวิชาการ เช่น เขียนบทความ ออกวารสารทางวิชาการ การประชุมทาง
วิชาการ

2. งานด้านนิเทศการสอน การนิเทศการสอน เป็นการช่วยเหลือปรับปรุง
กระบวนการเรียนการสอนของครูให้ดีขึ้น ผู้บริหาร โรงเรียนทำงานด้านนี้โดยการทำงาน
ร่วมกับครู เพื่อช่วยเหลือ แนะนำ และให้ความสะดวกในการพัฒนาการเรียนการสอนเช่น

ก. ประชุมเกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอน และดำเนินการ
ปรับปรุงตามที่ได้ตกลงกัน

ข. ประสานงานกับศึกษานิเทศก์ที่มีหน้าที่ โดยตรงเกี่ยวกับงานด้านนี้

ค. จัดสัมมนาหรืออบรมทางด้านวิชาการแก่คณะครู

ง. จัดหาหนังสือและตำราไว้ให้ครูได้ศึกษาค้นคว้า

จ. จัดทัศนศึกษาหรือดูงานเกี่ยวกับการเรียนการสอนตาม โรงเรียนต่าง ๆ

ฉ. เป็นที่เลี้ยงหรือหาที่เลี้ยงให้กับครูใหม่ หรือครูที่มีปัญหาการเรียนการสอน

ช. ส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้า วิจัยในสิ่งที่ทำได้

ข. จัดบรรยากาศหรือสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียน
การสอนเสมอ

ฉ. ส่งเสริมการศึกษาต่อของครู

3. ด้านการจัดห้องสมุด ห้องสมุดเป็นศูนย์รวมทางวิชาการ ดังนั้น
ผู้บริหารควรส่งเสริมการใช้ห้องสมุดด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น

ก. จัดหาเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกในการใช้ห้องสมุด

ข. จัดหาหนังสือ วัสดุอุปกรณ์ไว้ให้มากที่สุดเท่าที่จำเป็น

ค. เปิดให้นักเรียนรู้จักใช้บริการของห้องสมุด

ง. สนับสนุนให้ครูใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ

จ. ปรับปรุงองค์ประกอบของห้องสมุดให้ดีขึ้น และจัดบริการให้นัก
นักเรียนที่ใช้บริการห้องสมุดอย่างเต็มที่ และหาทางให้ครูและนักเรียนเข้ามามีส่วน
เกี่ยวข้องกับการจัดบริการห้องสมุด เพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ

4. การวัดผลและประเมินผล การวัดผลและประเมินผลเป็นกิจกรรมที่สำคัญ
ที่ผู้บริหารควรรู้อย่างดี ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล
ไว้ว่า จะวัดอะไร อย่างไร เมื่อไร และวัดกันปีละกี่ครั้ง จะใช้วิธีเครื่องมือ
ที่ใช้ในการวัดผล การกำหนดตารางสอบ จัดห้องสอบ ผู้คุมสอบ ใค้อย่างถูกต้อง
และครบถ้วน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1ม.ร.ว.สมพร สุทัศน์ีย์, การประถมศึกษา (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิช, 2525), หน้า 65-67.

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ เสนอความคิดเห็นไว้ว่า การพัฒนาครูให้ก้าวหน้าทางวิชาการที่จะมีคุณค่าสมบูรณ์นั้น ควรจะได้ประกอบไปด้วยหลักบางประการคือ

1. ให้ครูเห็นคุณค่าด้านวิชาการด้วยตนเอง
2. มีการดำเนินงานต่อเนื่องกัน ไม่ใช่จัดเป็นยุค เป็นระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง การดำเนินงานด้านนี้ควรจะได้มีโครงการ มีการวางแผน มีผู้รับผิดชอบ โดยเฉพาะ กำหนดเวลาและทำตารางเวลาให้แน่นอน
3. มีการดำเนินงานโดยกว้างขวาง หมายถึง การจัดกิจกรรมจะต้องเป็นไปเพื่อครูทุกคน เพื่อวิชาการทุกสาขา และเพื่อเวลาและโอกาสต่าง ๆ กัน
4. มีการประเมินผลทุกระยะ เพื่อสำรวจผลที่จัดมาปรับปรุงงานใหม่ให้ดีขึ้น¹

3. กลุ่มโรงเรียนและครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน

กลุ่มโรงเรียนเป็นการชนิกกำลังของ โรงเรียนต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงกัน เพื่อร่วมมือและช่วยเหลือกันในการแก้ปัญหาและการดำเนินงานทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยมุ่งหวังที่จะให้คุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนภายในกลุ่มมีมาตรฐานทัดเทียมกัน

ชูชาติ ทรัพย์มาก ได้กล่าวถึงกลุ่มโรงเรียนว่า "กลุ่มโรงเรียนหมายถึง รูปการจัดการบริหารการศึกษาแบบหนึ่งที่นำเอาโรงเรียนหลาย ๆ โรงเรียนมารวมกันในสภาพโครงสร้างที่จะเอื้ออำนวยให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น²

¹ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, "เทคนิคในการพัฒนาครูให้ก้าวหน้าทางวิชาการ," วารสารครูศาสตร์ 2(เมษายน - กรกฎาคม 2515): 39.

²ชูชาติ ทรัพย์มาก, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานด้านวิชาการของกลุ่มโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาระดับปริญญา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 39.

ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ได้กล่าวถึงกลุ่มโรงเรียนว่า "เป็นวิธีการอย่างหนึ่งของระบบบริหารการศึกษาที่มุ่งอำนวยความสะดวกด้านพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยสอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติ การให้กลุ่มโรงเรียนได้ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่มนั้น จะเป็นการมีบทบาทกำลังในการทำงานและเกิดภาวะสร้างสรรค์ขึ้นในกลุ่มโรงเรียน ที่เป็นการประหยัดและได้ผลรวดเร็วกว่าวิธีทำงานตามลำพัง"¹

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กล่าวถึงกลุ่มโรงเรียนว่า "กลุ่มโรงเรียนเป็นสหกรณ์ ทางความคิดในอันที่จะรวบรวมสรรพกำลังที่มีอยู่ในโรงเรียนให้เป็นกลุ่มก้อน"²

โกวิท ประวาลพุกษ์ มีความเห็นเกี่ยวกับกลุ่มโรงเรียนว่า "กลุ่มโรงเรียนจะเป็นหน่วยปฏิบัติที่มีบทบาทสูงสุดในการพัฒนาการศึกษา และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติอย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต"³

สุกสวาท พลาพันธ์กุลธร ให้ความเห็นว่า "กลุ่มโรงเรียนเป็นการรวมตัวของโรงเรียนที่อยู่ใกล้เคียงกัน มุ่งระดมสรรพกำลังในการพัฒนาการเรียนการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักศึกษามีคุณภาพและมาตรฐานทัดเทียมกัน ทั้งยังเป็นการประหยัดเวลาและงบประมาณอีกด้วย"⁴

¹สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร, หน่วยศึกษานิเทศก์, คู่มือบริหารงานกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ประชาชนนิคม, 2522), หน้า 7.

²กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์, คู่มือการบริหารงานกลุ่มโรงเรียน (กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, 2521), หน้า 14.

³โกวิท ประวาลพุกษ์, "การวางรากฐานทางวิชาการของกลุ่มโรงเรียน," จุดสวาทการศึกษา (กรกฎาคม 2523): 50.

⁴สุกสวาท พลาพันธ์กุลธร, "การจัดการนิเทศภายในกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาด้านศึกษานิเทศศาสตร์ ภาควิชาบริหารการศึกษาด้านศึกษานิเทศศาสตร์ วิทยาลัยครูสงขลา, 2525), หน้า 45.

การจัดตั้งกลุ่มโรงเรียนในประเทศไทย กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ริเริ่มเรื่องกลุ่มโรงเรียนขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2502 เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนประชาบาลและเทศบาล โดยมีหลักการสำคัญ พอสรุปได้ดังนี้

1. ให้มีการแบ่งโรงเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ โดยถือจำนวนโรงเรียนตั้งแต่ 5 - 10 โรงเรียน เป็นกลุ่มหนึ่ง การแบ่งนี้อาจถือเอาสภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์หรือการปกครอง หรือการคมนาคมเป็นหลัก สำหรับโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลมากก็จัดเป็นโรงเรียนนอกกลุ่ม

2. ภายในกลุ่มหนึ่ง ๆ มีการแบ่งเขตโรงเรียนออกเป็นสัดส่วนชัดเจน และนักเรียนซึ่งอยู่ในเขตของโรงเรียนใดจะต้องเข้าเรียนในโรงเรียนนั้น เว้นแต่กรณีจำเป็นจึงขออนุญาตให้ไปเข้าโรงเรียนนอกเขตได้

3. ครูใหญ่แต่ละโรงเรียนภายในกลุ่ม เป็นกรรมการบริหารของกลุ่มและเลือกครูใหญ่ที่เห็นสมควรเป็นประธานกลุ่ม กรรมการบริหารนี้มีหน้าที่ควบคุมดูแลการทำงานของครู และร่วมมือกันปรับปรุงกิจการของโรงเรียนภายในกลุ่มให้เจริญก้าวหน้า กรรมการนี้อาจเลือกจากครูภายในกลุ่ม เพื่อตั้งเป็นกรรมการฝ่ายวิชาการได้

4. หน้าที่ของแต่ละกลุ่มโรงเรียน ต้องจัดสำรวจปริมาณเด็กนักเรียนที่จะเข้าเรียนในปีต่อ ๆ ไป เป็นการล่วงหน้า 3 ปี เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสเตรียมวางแผนโครงการแก้ไขสถานการณ์ไว้ให้พร้อม ก่อนเปิดภาคเรียนต้นปี

5. มีการรายงานกิจการของกลุ่มโรงเรียนให้เจ้าหน้าที่ตามลำดับชั้นทราบ ผลงานทุกเดือน¹

กระทรวงศึกษาธิการ ได้อนุมัติให้ใช้ระเบียบกลุ่มโรงเรียนตั้งแต่ปีการศึกษา 2503 เป็นต้นมา² และได้มีการจัดตั้งกลุ่มโรงเรียนขึ้น ซึ่งมีทั้งกลุ่มโรงเรียนประชาบาล กลุ่มโรงเรียนเทศบาล กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา และกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2523

¹กระทรวงศึกษาธิการ, ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ 2435 - 2507 (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2507), หน้า 714-715.

²ช่วย สงสสุชาติ, สมาน แสงมณี และสุภรณ์ ประทับแก้ว, "แนวการบริหารโรงเรียนประชาบาลและเทศบาล," ประชาศึกษา (กรกฎาคม 2503): 4.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ออกระเบียบว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งเป็นระเบียบที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยกำหนดให้มีโรงเรียนในแต่ละกลุ่มจำนวน 7 - 10 โรงเรียน การดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียน ให้มีการร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนกันทั้งในทางกำลังงานและกำลังความคิด เพื่อให้การปรับปรุงส่งเสริมโรงเรียนในด้านงานวิชาการ งานอาคารสถานที่ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน¹

สำหรับโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา การจัดกลุ่มโรงเรียนในปัจจุบัน เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2525 ซึ่งมีสาระสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

การจัดกลุ่มโรงเรียนแบ่งเป็นกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นหมายถึงสถานศึกษาที่ใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและหลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นต้น ของกระทรวงศึกษาธิการทุกสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายหมายถึงสถานศึกษาที่ใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย หลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นกลาง และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ของกระทรวงศึกษาธิการทุกสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นประกอบด้วยโรงเรียนที่อยู่ใกล้เคียงกันในจังหวัดเดียวกัน ส่วนกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายประกอบด้วยโรงเรียนที่อยู่ในเขตการศึกษาเดียวกัน โดยปกติมีจำนวนไม่เกิน 40 สถานศึกษา ใน 1 กลุ่มโรงเรียน

การบริหารกลุ่มโรงเรียน มีคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประกอบด้วยครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาภายในกลุ่มโรงเรียน คณะกรรมการบริหารกลุ่มโรงเรียนมีหน้าที่ดังนี้

1. บริหารกลุ่มโรงเรียนให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ
2. กำหนดแนวปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาและรักษามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาภายในกลุ่มให้อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน
3. ให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนของนักเรียน
4. วางระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่ง เพื่อให้การบริหารกลุ่มโรงเรียน

¹รายละเอียดเกี่ยวกับระเบียบคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2523 โปรดดูในภาคผนวก ก.

สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ

5. เรียกประชุมคณะกรรมการบริหารกลุ่มโรงเรียน คณะอนุกรรมการคณะทำงาน และหรือครูในกลุ่มโรงเรียน เกี่ยวกับการบริหารกลุ่มโรงเรียน
6. พิจารณาเลือกสำนักงานบริหารกลุ่มโรงเรียน
7. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน และหรือครูในกลุ่มโรงเรียนเพื่อช่วยปฏิบัติงานกลุ่มโรงเรียนตามที่เห็นสมควร
8. เลือกประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ เลขานุการและตำแหน่งอื่น ๆ แล้วรายงานต่อจังหวัด ศึกษาธิการเขต หรือกรมวิชาการ แล้วแก้กรณี ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับเลือก
9. รายงานผลการบริหารกลุ่มโรงเรียนต่อคณะกรรมการอำนวยการกลุ่มโรงเรียน ปีละ 2 ครั้ง ในเดือนตุลาคม และเมษายน
10. พิจารณาเรื่องอื่น ๆ เกี่ยวกับการบริหารกลุ่มโรงเรียน¹

ในปี พ.ศ. 2525 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดแนวปฏิบัติสำหรับครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนขึ้น โดยมุ่งที่จะให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาและการนิเทศการศึกษา เพื่อให้งานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมีประสิทธิภาพ แนวปฏิบัติดังกล่าวกำหนดให้มีครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนกลุ่มละ 5 คนตามกลุ่มประสบการณ์ โดยให้ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนมีหน้าที่ดังนี้

1. ปฏิบัติการสอนให้เป็นแบบอย่างแก่ครูในโรงเรียน
2. ช่วยเหลือผู้บริหาร โรงเรียนสายวิชาการ เพื่อให้เป็นตัวอย่างในด้านการเรียนการสอนแก่โรงเรียนภายในกลุ่ม
3. ช่วยเหลือปรับปรุงงานวิชาการภายในกลุ่มโรงเรียนและประสานงานวิชาการกับศึกษานิเทศก์อำเภอ/กิ่งอำเภอ

นอกจากนี้ยังได้เปิดโอกาสให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดวางแผนปฏิบัติหรือกำหนดระเบียบให้เหมาะสมกับสภาพของจังหวัดได้²

¹กระทรวงศึกษาธิการ, "ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2525" (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, 2525), หน้า 1-4.

²รายละเอียดเกี่ยวกับแนวปฏิบัติว่าด้วยครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2525 โปรดดูในภาคผนวก ก.

4. ผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้

พ.ศ. 2520 ชูชาติ ทรัพย์มาก ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานด้านวิชาการของกลุ่มโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง การวิจัยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนกลุ่มโรงเรียน ใหญ่ และครู เกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการบริหารงานด้านวิชาการของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า บุคคลทั้งสามกลุ่ม ส่วนใหญ่เห็นว่า กลุ่มโรงเรียนได้ปฏิบัติงานด้านวิชาการอยู่ในระดับน้อย เกือบทุกด้าน และเห็นว่าควรปฏิบัติงานด้านวิชาการเพิ่มมากขึ้นทุกด้าน เรียงตามลำดับความต้องการได้ดังนี้ หลักสูตรและวัสดุประกอบหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดผลและการประเมินผลการศึกษา และกิจกรรมทางวิชาการ¹

พ.ศ. 2520 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้สำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้ตัวอย่างประชากรเป็นครูใหญ่ทั้งหมด ในโรงเรียนเทศบาล จำนวน 386 คน ได้รับแบบสอบถามคืนมาจำนวน 216 คน ผลการวิเคราะห์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานด้านวิชาการสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ควรมีการจัดอบรมครูในการใช้หลักสูตรใหม่ การวัดผล การบริหาร การจัดบริการแนะแนว จัดศึกษานิเทศก์เยี่ยมโรงเรียนเพื่อทราบปัญหา ควรมีศึกษานิเทศก์ และศูนย์วิชาการประจำเขต ส่งครูไปดูงานที่ศึกษาต่อทั้งในและต่างประเทศ ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน ควรเพิ่มปริมาณอุปกรณ์การสอนด้านวิทยาศาสตร์ พลาสมาฯ ศิลปะ เครื่องรับโทรทัศน์ วิทยุ ให้มากขึ้น และจัดอบรมครูให้รู้จักทำและใช้อุปกรณ์ด้วย²

¹ชูชาติ ทรัพย์มาก, "ความเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานด้านวิชาการของกลุ่มโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง" หน้าบทคัดย่อ.

²กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ, การสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ปี 2520 (กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2520), หน้า 2-20.

พ.ศ. 2521 นิคม ทองพิทักษ์ ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาททางวิชาการของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคือครูใหญ่และครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยสรุปได้ว่า งานวิชาการที่ครูใหญ่ปฏิบัติจากมากไปหาน้อยคือ การจัดการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษา การวัดและประเมินผลการศึกษา กิจกรรมเสริมหลักสูตร และงานเกี่ยวกับหลักสูตรและวัสดุหลักสูตร¹

พ.ศ. 2525 บุญชู สนั่นเสียง จ่านอง พรายแย้มแซ และอาภรณ์ มนตรีศาสตร์ ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน โดยใช้แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (check list) มีข้อความตาม 12 ข้อ ซึ่งเป็นคำถามความคิดเห็นในเรื่องทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ตอนที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิด (open - ended) มีคำถาม 4 ข้อ

ข้อที่ 1 เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน

ข้อที่ 2 เกี่ยวกับความสนับสนุนของจังหวัดที่ให้แก่ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน

ข้อที่ 3 เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน

ข้อที่ 4 เกี่ยวกับความคิดเห็นอื่น ๆ และข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดทั่วประเทศไทย 72 จังหวัด ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 37 ฉบับ สรุปผลได้ดังนี้

ทุกจังหวัดที่ให้ข้อมูลมา ยังไม่มีระเบียบว่าด้วยครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประมาณร้อยละ 97 ของจังหวัดที่ให้ข้อมูล เห็นสมควรให้มีครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน และสนับสนุนให้มีระเบียบว่าด้วยครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนในโอกาสต่อไป

เกี่ยวกับบทบาทของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนเท่าที่ผ่านมา สรุปได้ว่าครู

¹นิคม ทองพิทักษ์, "บทบาททางวิชาการของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้าบทคัดย่อ.

วิชาการกลุ่มโรงเรียนมีบทบาทในการเป็นวิทยากรร่วมให้ความรู้แก่ครูในการประชุมระดับกลุ่มโรงเรียน นิเทศโรงเรียนเป็นครั้งคราว สอนประจำชั้นที่ตนเองรับผิดชอบ นิเทศติดตามผลการเรียนการสอน การใช้หลักสูตรในระดับชั้นที่รับผิดชอบ เป็นผู้ประสานงานระหว่างกลุ่มโรงเรียน และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ปรับปรุงการเรียนการสอนกลุ่มประสบการณ์ที่รับผิดชอบในโรงเรียนของตนเพื่อเป็นตัวอย่าง เป็นที่ปรึกษาคำปรึกษาของครูและให้ข้อเสนอแนะแก่กลุ่มโรงเรียนในการดำเนินงานทางวิชาการ

เกี่ยวกับความสนับสนุนของจังหวัดที่ให้แก่ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่ เป็นการจัดการอบรม ติดตามผลหลังการอบรม ให้ข้อเสนอแนะและให้กำลังใจ ช่วยจัดทำเอกสารส่งไปให้ ให้ข้อเสนอแนะทางวิชาการในโอกาสออกไปนิเทศ ให้คำแนะนำ และเป็นพี่เลี้ยงในการออกนิเทศ ให้คำปรึกษาและแจกจ่ายเอกสารทางวิชาการให้เป็นคู่มือ

เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนที่ประสบอยู่ในปัจจุบัน สรุปตามลำดับจากที่เป็นปัญหามาก ไปหาน้อย ดังนี้

1. ครูวิชาการกลุ่มต้องสอนประจำชั้น ทำให้ไม่มีโอกาสทำงานกลุ่มมากนัก
2. ยังไม่มีระเบียบปฏิบัติงานของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน
3. ครูส่วนใหญ่ไม่ศรัทธาในการทำงานของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน
4. ขาดงบประมาณ
5. ขาดการสนับสนุนจากผู้นบังคับบัญชา

ข้อเสนอแนะ เรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย

1. ควรกำหนดระเบียบว่าด้วยครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนเพื่อปฏิบัติงานให้ได้มาตรฐานเดียวกัน
2. ควรจัดสรรงบประมาณดำเนินงานทางวิชาการของกลุ่มโรงเรียน
3. ควรมีนักวิชาการประจำกลุ่มที่มีโอกาสทำการสอน
4. ควรมีคำสั่งแต่งตั้งครูวิชาการกลุ่มและกำหนดบทบาทที่แน่นอนให้ด้วย¹

¹บุญชู สนั่นเสียง, จ่านอง พรายแย้มแซ และอาภรณ์ มนตรีศาสตร์, "สรุปรายงานจากแบบสอบถาม เรื่องครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน" หน้า 1-2.

นอกจากนี้ ยังมีผลงานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้

พ.ศ. 2513 นิค มาร์ชัค (Nick Marchak) ได้ทำการศึกษาความคาดหวังในบทบาทของผู้ทำการนิเทศการสอน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาความสอดคล้องระหว่างความคาดหวังของครูใหญ่ ครู และผู้ทำการนิเทศการสอน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้ทำการนิเทศ 130 คน ครู 452 คน และครูใหญ่ 226 คน โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 62 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) จากการศึกษาพบว่าความคาดหวังของครูและครูใหญ่ ไม่สอดคล้องกัน แต่ความคาดหวังของครูและครูใหญ่ มีความสอดคล้องกันมากกว่าความคาดหวังของครูและผู้ทำการนิเทศ ความคาดหวังของกลุ่มตัวอย่างมีความขัดแย้งกันมากในเรื่องบทบาทของผู้นิเทศที่เกี่ยวกับการอบรมและการนิเทศการสอน¹

พ.ศ. 2517 แดเนียล เจอรัน (Daniel Jeran) ได้วิจัยเรื่องบทบาทที่คาดหวังของผู้ทำการนิเทศในโรงเรียนประถมศึกษาแบบนอกระบบโรงเรียนที่เน้นการทำงานเป็นทีมและเป็นรายบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าการให้บริการด้านการนิเทศจะเป็นการช่วยปรับปรุงการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาแบบนอกระบบโรงเรียนได้ดีที่สุด ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามจำนวน 53 ข้อ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ศึกษานิเทศก์จำนวน 92 คน ครูใหญ่ 93 คน และครู 253 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสามมีความคิดเห็นตรงกันในเรื่องการให้ความช่วยเหลือและส่งเสริม เป็นบริการที่ต้องมาคนสิ่งอื่น ครูใหญ่กับ

¹Nick Marchak, "The Role Expectations for the Supervisor of Instruction as Seen by Supervisors of Instruction, Teachers and Principals," Dissertation Abstracts International 30(May 1970); 4729-A.

ศึกษานี้เทศก์มีความเห็นตรงกันมากกว่าความคิดเห็นของครูใหญ่กับครู และความคิดเห็น
ของศึกษานិเทศก์กับครู¹

ศูนย์วิทยพัทยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹Daniel Jeran, "Role Expectations of Elementary School Supervisors in Open-Space Schools Which Emphasize Team Teaching and Individualized Instruction," Dissertation Abstracts International 36(August 1975): 694-A - 695-A.